

SIGRÚN KRISTÍN MAGNÚSDÓTTIR

LESTRAR- OG RITSTUÐNINGUR Í ATVINNULÍFINU

Lestrar- og riterfiðleikar eru útbreiddir. Talið er að rúmlega fjórðungur fullorðinna eigi í vandræðum með lestur og ritun á einn eða annan hátt. Sumir fullorðnir eiga í svo miklum erfiðleikum með að lesa að þeir geta ekki lesið upphátt fyrir börnin sín. Þeir geta heldur ekki fylgst með textuðu efni í sjónvarpinu eða lesið greinar í dagblöðunum sér til gagns eða gamans. Öðrum veitist það ekki svo erfitt en þeir lesa afar hægt, muna illa eða alls ekki hvað þeir lesa vegna þess að þeir þurfa að einbeita sér svo að því að skilja orðin. Samtímis eru í samfélagi nútímans gerðar sífellt meiri kröfur um skriflega færni. Meira og meira af samskiptum fer fram með texta. Hver kannast ekki við skilaboð með farsímum og tölvupósti, alls konar leiðbeiningar á formi handbóka og gátlista sem og skýrslur sem hlaðast upp?

Það krefst góðrar lestrar- og ritunarfærni að vera úti á vinnumarkaðnum og virkur þegn í samfélaginu. Það er eiginlega sama hvar maður ber niður, ef maður er ekki fær um að lesa, reikna og skilja texta, sem fyrir augun ber, þá fer illa. Það er mun flóknara að lifa ef maður er ekki fær um að lesa leiðbeiningarnar, mataruppskriftina, bréfið frá sveitarfélaginu, töfluna á strætisvagnstöðinni, textann á skjánum á flugstöðinni. Svo ekki sé talað um leiðbeiningarnar um notkun nýju vélarinnar á vinnustaðnum, launaseðilinn, hvað þá ef maður á í erfiðleikum með að fylla út eyðublaðið á pósthúsinu og vinnuseðilinn á verkstæðinu.

Það er ljóst að lestrar- og riterfiðleikar hafa í för með sér aukði álag fyrir fólk sem tekst á við þá. Hjóti það enga aðstoð getur langvarandi álag valdið heilsuvandamálum og fjarveru frá vinnu. Það hefur í för með sér kostnað fyrir einstaklingana, fyrirtækin og samfélagið í heild. Það þarf samstillt átak margra aðila að takast á við lestrar- og ritunarvandann. Fyrirtæki og stofnanir hafa brugðist við og bjóða starfsmönnum sínum upp á námskeið til þess og einnig eru til ýmis hjálpartæki sem fólk getur nýtt sér. Oft duga einföld ráð eins og t.d. að starfsfólk endurskoði og endurskipuleggi vinnu og vinnuferla.

NORRÆNT VERKEFNI

Miðvikudaginn 15. nóvember 2006 var haldinn hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins kynningarfundur á ýmsum lausnum fyrir fólk sem tilheyrir fyrgreindum hópi. Kynningarfundurinn markaði lok samnorræns verkefnis um lestrar- og riterfiðleika fólks í atvinnulífinu og fólst annars vegar í

sameiginlegri norrænni kynningu á verkefninu í gegnum fjarfundarbúnað og hins vegar í kynningu á DVD-diski sem er afurð verkefnisins í hverju landi fyrir sig.

Það var NAV NONITE, sem er þekkingarmiðstöð tryggingastofnunar norska ríkisins innan upplýsingatækni, sem hafði forgöngu að verkefninu en það var fjármagnað með styrk frá Norræna þróunarsetrinu á hjálpartækjum fatlaðra (Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel, NUH). Markmiðið var að útbúa upplýsingarþakka (DVD) um ýmis hjálpartæki við lestrar- og ritunarstuðning byggð á upplýsingatækni á Norðurlöndunum. Verkefnið hefur staðið yfir frá því í febrúar 2005 með þátttöku aðila frá Danmörku, Svíþjóð, Finnlandi, Noregi og Íslandi. Fulltrúar Íslands í stýrihópi verkefnisins voru Guðmunda Kristinsdóttir, Fræðslumiðstöð atvinnulífsins og Guðmundur Johnsen, Félagi lesblindra, og Sigrún Jóhannsdóttir, Tölvumiðstöð fatlaðra.

Hin norrænu löndin eru lengra á veg komin með þróun og notkun hjálpartækja og með verkefninu og diskinum fæst góð yfirsýn yfir það sem gert er í hinum löndunum. Mörg af þeim hjálpartækjum, sem lýst er á diskinum, hafa ekki verið þýdd á íslensku enn þá, en mörg úrræðanna geta reynst gagnleg og flest þeirra er hægt að taka í notkun án mikils tilkostnaðar.

HJÁLPARTÆKI

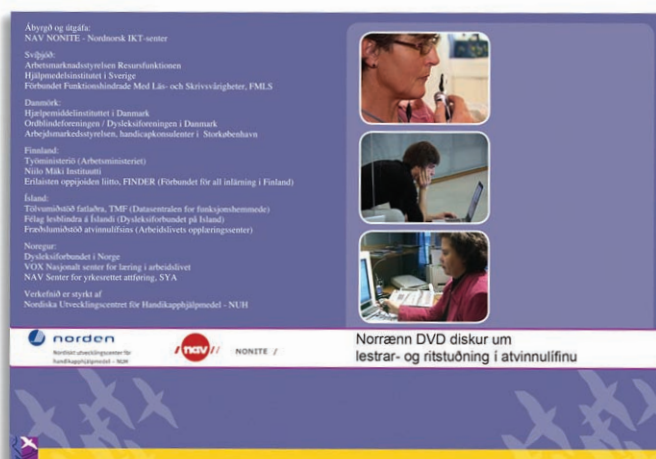
Það var niðurstaða verkefnisins að atvinnulífið gæti, með því að veðja á notkun hjálpartækja á vinnustaðnum, lagt sitt af mörkum til þess að efla færni þess fólks sem stríðir

við lestrar- og riterfiðleika. Þjóðfélagið myndi spara mikil útgjöld ef tæknileg hjálpartæki verða löguð að atvinnu- og hversdagslífinu fyrir þá sem þarfnast þess.

Fullorðnir með lestrar- og riterfiðleika sem fá viðeigandi hjálpartæki:

- eiga auðveldara með að sækja sér þá menntun sem þeir óska
- eiga auðveldara með að sækja um störf sem þeir álíta sig vera færa um að vinna
- eru ánægðari í vinnu sem er aðlöguð aðstæðum þeirra
- eiga auðveldara með að vinna á öruggan og skilvirkan hátt
- eiga auðveldara með að vera lengur í vinnu áður en þeir fara á eftirlaun
- eiga auðveldara með að sneiða hjá afleiðingum andlegs og líkamlegs álags
- eiga auðveldara með að aðstoða börnin með heima-lærdóminn
- fá auðugra líf og taka sem ellilífeyrisþegar þátt í lífinu eins og aðrir
- eiga auðveldara með að koma út á vinnumarkaðinn eftir atvinnuleysi eða endurhæfingu

DVD diskur

DVD-DISKUR

Á DVD-diskinum eru kynntar lausnir fyrir fólk sem á við lestrar- og riterfiðleika að stríða. Mörg þeirra tækja og tóla, sem þar er lýst, krefjast tiltölulega lítills tilkostnaðar. Ýmis úrræði geta falist í því að vinnuferlar og kringumstæður eru aðlagðar þörfum þess starfsfólks sem þarf á stuðningi að halda. Þá er fróðlegt að sjá hvernig einstaklingar, við nánari umhugsun og einbeitingu, hafa fundið nýja styrkleika sem þeir geta nýtt sér til þess að vega upp á móti þeim örðugleikum sem þeir þurfa að kljást við í sambandi við lestur og ritun.

Diskurinn inniheldur:

- samtöl við fullorðna sem fundið hafa tæknilegar lausnir og aðferðir sem hjálpa þeim við vinnu
- samtöl við vinnuveitendur um notkun á hjálpartækjum og skipulagningu
- fyrirlestur um kennslu og notkun hjálpartækja
- fyrirlestur um greiningu og hvatningu
- sýnikennslu á hjálpartæki

Sýnt er hvernig tæknibúnaður er aðlagður þeim sem eiga í erfiðleikum með lestur og skrift til að bæta þeim upp fötlun sína bæði í hversdagslífinu og á vinnustaðnum.

Hvernig er hægt að nálgast diskinn

DVD diskurinn er fánlegur hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins og Tölvumiðstöð fatlaðra. Diskurinn gagnast þeim sem kljást við þennan vanda á vinnustað og vinnuveitendum þeirra, enn fremur er hann gagnlegur öllum stjórnendum, verkstjórum og starfsmannastjórum. Þá er efni disksins fróðlegt fyrir þá sem aðstoða og ráðleggja fólk með lestrarvanda, s.s. fræðslustjórum, kennurum, leiðbeindum og ráðgjöfum og síðast en ekki síst samstarfsfólki og vandamönnum þeirra sem þurfa stuðning við lestur og ritun.